

İSLÂM MEDENİYETİ

JOURNAL OF ISLAMIC CIVILIZATION

CILT/VOLUME: 8 • SAYI/ISSUE: 50 • TEMMUZ ARALIK /JULY-DECEMBER 2022

ISSN: 2687-3672

DOI: 10.55918/islammedeniyetidergisi.1216131

<https://dergipark.org.tr/pub/islammedeniyetidergisi>

Araştırma Makalesi / Research Article - Geliş Tarihi / Received: 08.12.2022 Kabul Tarihi / Accepted Date: 06.01.2023

Son Teknolojiyi İlgörüyle Kavrarken Dijital Diplomasiyi Bilgi Yönetimi Çerçevesinde Düşünmek

Musa ERTÜRK*

Öz

İnternet devrimi, Uluslararası ilişkiler de dahil olmak üzere yaşamın tüm yönlerini etkilemiştir. Bir dış politika aracı olarak diplomasi de bu devrimle dönüşüme uğramıştır. Toplumsal değişmelerin ivme kazandığı günümüzde haddinden fazla bilgiye maruz kalan bireylerin sosyal ilişkilerini düzenleyen teknolojik gelişmeler bakımından, özellikle internetin insan hayatının bir parçası olmasından sonra, sosyal medya önemli bir iletişim ve etkileşim enstrümanı haline gelmiştir. Bireysel ve toplumsal ilişkileri temelinden sarsarak, yeniden düzenleyen sosyal medya akvaryumunun içinde yüzerken, toplumsal değişmelerin mekânı olan coğrafyaların uluslararası etkileşimi de bundan zincirleme bir biçimde etkilenmiştir. Bu çalışma, dijital medyanın diplomasi sahasında ve ülkelerin dış politikalarını takip ederken bu araçları nasıl kullandıklarına odaklanarak dijital diplomasi kavramını incelemektedir. Böylece medyanın diplomatik faaliyetler için sunduğu fırsatlar ve zorluklar inceleniyor.

*Musa ERTÜRK, Doktorant, Konya Karatay Üniversitesi, Uluslararası Ticaret ve Lojistik Doktora Programı, musa.erturk@ogrenci.karatay.edu.tr, ORCID: 0000-0002-8738-7505

Ülkelerin, ortaya çıkan bu diplomatik eğilimlerden büyük ölçüde yararlanırlarken dijital diplomasi çağında geride kalmayı göze alamayacakları bir gerçektir. Çalışmanın yöntemi kantitatif bir çerçevenin içerisine oturtulmuştur. Literatür taraması internet tabanlı olarak yapılmış ve çalışmanın kaynakları ağırlıklı olarak web ortamından derlenmiştir. Elde edilen veriler çapraz sorgulamaya tabi tutulmuş ve içerik analizi yöntemiyle analiz edilmiştir. Dijitalleşen Dünya toplumları tarihte hiç olmadığı kadar birbirine kaynaştırmıştır. Artık insanlar arasında iletişim anlamında bir mesafe kalmamıştır. Ulusların birbirlerine bu kadar yakın olması onların birbirleriyle olan ilişkisini devasa bir network konumuna evirmiştir. Bu kadar yakın ilişkiler karşılıklı bağımlık teorik yaklaşımı gerektirir. Bu teori kuramsal yapıyı oluşturmaktadır. Dijital diplomasi ve internet faaliyetleri bir bütün olarak devletlerin dış politika pozisyonlarını yerli ve yabancı politika yapıcılara aksettirirken fark ettirecek derecede dış politika çalışmalarına yardımcı olabilecektir.

Anahtar Kelimeler: Dijital Diplomasi, Son Teknoloji, Bilgi Yönetimi, Dış Politika, Sosyal Medya

Thinking Digital Diplomacy in the Framework of Knowledge Management While Graving the State of the Art Technology with Insight

Summary

The Internet revolution has affected all aspects of life, including International Relations. Diplomacy as a foreign policy tool has also been transformed by this revolution. Social media has become an important communication and interaction instrument in terms of technological developments that regulate the social relations of individuals who are exposed to excessive information, especially after the internet has become a part of human life. While swimming in the social media aquarium that reorganized and undermined individual and social relations, the international interaction of geographies, which are the places of social changes, was also affected in a chain. This study examines the concept of digital diplomacy by focusing on how digital media use these tools in the field of diplomacy and when countries follow their foreign policies. Thus, the opportunities and challenges presented by the media for diplomatic activities are examined. It is a fact that countries cannot afford to lag behind in the era of digital diplomacy while they benefit greatly from these emerging diplomatic trends.

The method of the study is placed in a quantitative framework. The literature search was done on the internet and the sources of the study were mainly compiled from the web environment. The obtained data were cross-examined and analyzed by content analysis method. The digitalized world has brought societies together like never before in history. There is no longer a distance between people in terms of communication. The fact that the nations are so close to each other has transformed their relationship with each other into a gigantic network. Such close relationships require an interdependence theoretical approach. This theory constitutes the theoretical structure. Digital diplomacy and internet activities, as a whole, will help the foreign policy studies of states while reflecting their foreign policy positions to domestic and foreign policymakers.

Keywords: Digital Diplomacy, State of The Art Technology, Information Management, Foreign Policy , Social Media

Giriş

Diplomasiyi tanımlarken şöyle bir yaklaşım mümkündür; interaktif iletişim kurmak. Uluslararası ilişkiler, dış ilişkiler ve dış işleri gibi bilimsel çabalar ve alanlar esasında karşılıklı anlayışı ve saygıyı çağrıştırmaktadır. Böyle bir yaklaşım bir anlamda uygarlaşma sürecine işaret ederken, belli nezaket kuralları çerçevesinde ülkelerini temsil eden devlet adamlarının davranış kurallarına riayet etmelerini de gerektirir. Devletler vitrinlerini sergileyerek hünerlerini ortaya koyarlar. Bunun için gerekirse üçüncü bir ülkede belirlenen mekânlar kullanılır. Tarafsız ya da uzlaştırıcı bir ülkenin katkısıyla diplomasi en karmaşık ve etkin halini alır. İsrail'i ve Mısır'ı barış yapmaya zorlayan 1979 yılındaki Camp David sözleşmesi buna örnek olarak verilebilir.¹ Araplarla İsrail'in o güne kadar mütekabiliyet esasına dayanarak diplomatik ilişkiler kurması neredeyse imkansızdır.

İnternet ve onun en manipülatif icadı olan sosyal medyanın dünya kamuoyu üzerindeki en etkin yumuşak gücü² olan sosyal medya platformları insanlığın iletişim tarzını temelinden sarsmıştır. Güncel olan son teknolojik devrim³ araçların devletlerin dış politikaya bakış açısını değiştirdiği ve dönüştürdüğü günlerden geçilmektedir. Her ne kadar ülkeler çoğunluğu itibarıyla gönüllü olmasalar da öğrenmek ve uygulamak zorunda olduğu yeni diplomasi metotları domino taşları gibi durmadan birbiri üzerine devrilmektedir. A'dan Z'ye hemen her alanda dijitalleşme öne çıkmaktadır. Kamu diplomasisi çözüm odaklı olurken ülkeler arası rekabet globalleşen dünyaya yepyeni fırsatlar ihdas etmektedir.

¹ ABD'nin Washington şehrinde 26 Mart 1979 tarihinde, Camp David Sözleşmesinde alınan kararları takiben imzalanmıştır. Barış Antlaşması, Enver Sedat'ın, İsrail'e yaptığı ziyaretten 16 ay sonra ve yoğun pazarlıklar ertesinde imzalanmıştır. Camp David Sözleşmesinin imzalanmasına rağmen bu antlaşmanın imzalanacağı kesin değildi. Mısır, Arap Birliğindeki ülkelerin bu antlaşmayı imzalamaması yönünde ağır baskısı altında idi. Antlaşmanın ana maddeleri arasında: iki ülkenin karşılıklı olarak birbirlerini tanıması, 1948 Arap-İsrail Savaşı'ndan beri yürürlükte olan savaş halinin sona erdirilmesi, İsrail'in silahlı kuvvetlerini ve sivillerini, 1967 Altı Gün Savaşı'nda ele geçirdiği Sina Yarımadası'ndan çekmesi sayılabilir.

² Nye, 2004.

³ Yeni Normal Dış İlişkiler: Dijital Diplomasi - DİPAM (dipam.org) 25.09.2021

Dijital diplomasiye artan ilgiye rağmen, bugüne kadar yapılan az sayıda çalışma, dışişleri bakanlıklarının diplomasinin potansiyelini ne ölçüde gerçekleştirebildiğini değerlendirmiş bununla beraber çalışmalar, diplomatların dijital diplomasiyi nasıl tanımladığını ve uygulamasını nasıl tasavvur ettiğini de ihmal etmişlerdir.⁴ ABD (Amerika Birleşik Devletleri) eski dış işleri bakanı ve aynı zamanda eski baş diplomatı olan Henry Alfred Kissenger Diplomasi adlı eserinde şu görüşleri dile getirerek önemli bir dualiteden bahseder;

"XXI. yüzyılın uluslararası sistemi, görünüşe göre bir karşıtlıklar sistemi olacaktır. Bir tarafta bölünmeler, diğer taraftaysa, giderek artan küreselleşme. Devletler arasındaki ilişki düzeyindeyse, yeni düzen Soğuk Savaş'ın kati kalıplarından çok XVIII. ve XIX. yüzyıl Avrupa devlet sistemine benzeyecektir. Yeni düzen en az altı büyük güçten -Birleşik Devletler, Avrupa, Çin, Japonya, Rusya ve olasılıkla Hindistan- ayrıca küçük ve orta büyüklükteki birçok devletten oluşacaktır. Aynı zamanda uluslararası ilişkiler ilk kez gerçekten de küreselleşmiş olmaktadır. Günümüzde haberleşme anında yapılmakta, dünya ekonomisi bütün kıtalarda eş zamanlı olarak işlemektedir. Nükleer yayılma, çevre, nüfus artışı ve ekonomik karşılıklı bağımlılık gibi ancak tüm dünya bazında çözümlenebilecek yeni bir sorunlar dizisi su yüzüne çıkmıştır."⁵

Diplomasi dış politikanın bir aracı olup, uluslararası sistemdeki aktörler arasındaki ilişkilerin barışçıl yöntemlerle ve görüşmeler yoluyla yürütülmesi anlamını taşıırken; diplomasi kavramı ilk kez 1796'da Britanyalı bir siyaset adamı olan Edmund Burke tarafından; devletlerarası ilişkiler ve görüşmelerin yürütülmesinde uygulanan beceri ve taktik; anlamında kullanılmıştır.⁶ Siyasi sınırların ve ulusal çıkarların dünya sahnesinde hükümlerlik ilkesine göre muhafaza edilmesi adına yürütülen karşılıklı müzakereleri konvansiyonel diplomatik çatı altında değerlendirmek gerekmektedir.

⁴ Manor, 2016.

⁵ Henry Kissenger bunu, İbrahim H. Kurt'un tercüme etmiş olduğu ve Türkiye İş Bankası Yayınları'nın 2000 yılı mart ayında çıkarmış olduğu Diplomasi adlı kitabında dile getirmiştir.

⁶ <https://dipam.org/yeni-normal-dis-iliskiler-dijital-diplomasi/> 25.09.2021

Bilimsel anlamda bir disiplin olarak görülen uluslararası ilişkiler ve işler çerçevesinde dış siyaset üretirken tanıtım faaliyetleri, heyetler arası yapılan görüşmeler, konsolosluk hizmetleri ve bağlı kalınan milletlerarası anlaşmalar diplomasiyi kolaylaştıran konu başlıklarıdır.

Diplomasiyi bir başka açıdan şöyle tarif etmek de mümkündür. Milletlerin temsilcileri bir araya geldiklerinde masalara karşılıklı olarak oturup pozisyon almaları ve akabinde ait oldukları devletlerin çıkarlarını şiddete başvurmadan bilgi ve belgelerle, ikna yöntemiyle ve sıkı pazarlıklarla sonuna kadar savunmalarına diplomasi denilmektedir. Diplomasiyi icrası ve idaresinden sonra, genel olarak devletler uzlaşmış olurlar ve memnun olarak masadan kalkarlar. 1846 yılındaki Viyana kongresi sonrasında diplomasi için yeni tanımlar ortaya konmuştur. Bu örnek tanıma göre milletlerarası münasebetlerin müzakerelerle yürütülmesi söz konusudur. Bu münasebetler büyükelçi başta olmak üzere büyükelçilik ve konsolosluk çalışanlarından oluşan elçilerle icra edilirdi. Diplomasi, diplomat olarak da anılan elçilerin işi ve sanatı olmuştur. On dokuzuncu yüzyıldaki uluslararası ilişkiler ve işler bu minvalde yürütülmüştür.

1. Propagandanın Kamu Diplomasiye Dönüşümünü Bilgi Yönetimiyle Kavramak

Küreselleşen dünyamızda devletlerin uluslararası işleri ve ilişkileri nöral ağ yapısına bürünmüştür. Böyle bir durumda diğer ülkelerin halklarıyla iletişim kanalları hem çeşitlenmiş hem de daha da karmaşıklaşmıştır. Kamu diplomasisi (KD)⁷ dediğimiz yeni bir kavram bu atmosferde ortaya çıkmıştır. Devletler hem çıkarlarını korumak hem önyargıları minimize etmek hem de kendisi hakkındaki manipülasyonları kontrol altına alabilmek için dünya kamuoyuyla iletişime geçmek durumundadır.

⁷ University of Southern California'nın Kamu Diplomasisi Merkezi (CPD) tanımına göre kamu diplomasisi; Kamu diplomasisi çalışması yeni ve genişleyen bir alandır. CPD, diplomasiyi yalnızca doğası gereği küresel olmayan, aynı zamanda çok sayıda aktör ve ağ içeren kamusal, etkileşimli boyutu olarak tanımlar. Ulusların karşılıklı güveni ve üretken ilişkileri geliştirdiği kilit bir mekanizmadır ve güvenli bir küresel ortam oluşturmak için çok önemlidir. Terimin üzerinde anlaşmaya varılan tek bir tanımı yoktur; bu tanımsal konsensüs eksikliği disiplinin içeriğinin zenginleşmesi ve gelişmesi adına iyi bir şey olabilir.

Yabancı ülke halklarının yanı sıra o ülkelerin seçkinlerinin de yaklaşımını faydalı kılmak hükûmetlerin dış politikalarının işleyişine ışık tutmaktadır. KD için son olarak şöyle bir tanımda literatürde kendine yer bulmaktadır; kültürleri, tutumları ve davranışları anlamak için; ilişki kurmak ve sürdürmek, düşünceleri etkilemek ve davranışları yöneltmek için devletler tarafından çıkarlarını ve değerlerini yükseltmek için kullanılan bir araçtır.⁸

Genellikle “dijitalleştirilmiş kamu diplomasisi” ile eşanlamı olarak kullanılan “dijital diplomasi” terimi, dijital araçların kullanımının diplomasinin kendi alt kümesi olduğunu da göstermektedir. İkili diplomasi ve çok taraflı diplomasi olduğu gibi, diplomatlar da dijital diplomasi uygular. Bununla birlikte, dijital araçlar ister kamu ister çok taraflı diplomasi alanında olsun, belirli diplomatik hedeflere ulaşmak için Dışişleri Bakanları ve diplomatlar tarafından kullanılmaktadır. BM forumlarının elçileri, çeşitli kararlar üzerinde oylarını koordine etmek için WhatsApp gruplarını kullanırken, basın ataşeleri gazetecilerle etkileşim kurmak için Twitter doğrudan mesajlarını kullanıyor. Dijital teknolojiler bu nedenle diplomasi uygulamak için kullanışlı ve etik bir diplomatik uygulama biçimi değildir. Son olarak, MFA (Dış İşleri Bakanlıkları)’lar dijital araçları bir çırpıda benimsemez. Bunun yerine, dijital teknolojiler diplomatik kurumlara yavaş bir deneme yanılma süreciyle tanıtılıyor.⁹

Diplomasinin neden değiştiğini sorgulamak dijital diplomasi¹⁰’yi anlamamızı daha da kolaylaştıracaktır. Devletler siyasi ekonomik ve kültürel miraslarına göre sınıflandırıldıklarında ayrıca jeostratejik konumları, demografik yapıları ve sömürgeleri göz önünde bulundurulduğunda, dünya düzeninde eşit düzeyde söz sahibi olmadıkları realitesi gündeme gelecektir.

⁸ Ankara hacı Bayram Veli Üniversitesi’nden Şuay Nilhan Açıklalın Türkiye Belediyeler Birliği (www.tbb.gov.tr) için hazırlamış olduğu sunumda bu tanımı dile getirmiştir.

⁹ Ilan Manor’un Palgrave MacMillan yayınevini Küresel Kamu Diplomasisi üzerine hazırlamış olduğu bir seride yer alan ve Philip Seib ve Kathy Fitzpatrick’in editörlüğünü yapmış olduğu The Digitalization of Public Diplomacy adlı eserinde dile getirmiş olduğu bu görüşler dijital diplomasinin henüz tam olarak olgunlaşmadığını göstermektedir.

¹⁰ Yücel, 2016.

Thomas Hobbes¹¹'un Leviathan¹² başyapıtında olduğu gibi doğa durumu bu uluslararası meseleyi daha iyi anlamamız için bir analogi sunmaktadır. Eskiçağdaki physis/nomos karşıtlığı, 17. ve 18. yüzyıl felsefelerinde, doğa durumu toplum durumu (ya da doğal hukuk-pozitif hukuk) karşıtlığı biçiminde yeniden tartışılmaya başlanmasıyla beraber Hobbes, Locke ve Rousseau söz konusu olduğunda bu karşıtlık toplum sözleşmesi bağlamında da ele alınır.¹³ Kendi kamuoyunu konsolide eden devletler güç olgusunun da yardımıyla diplomasideki değişime ve dönüşüme yön vermişlerdir.

DD (Dijital Diploması) kavramını derinlemesine kavrayabilmek, etkileyici fikir yürütebilmek ve hakkında hipotezler ortaya koyabilmek için öncelikle ontolojisini ortaya koymak gerekir. Basitçe bir tanım yapmanın ötesine geçerek nasıl bir epistemolojik sorgulamaya tabii tutulmalı sorusu zihnimizi zorlamalıdır. Günümüzde devlet en güçlü aktör olmaya devam etmektedir. Fakat Sivil Toplum Örgütleri (NGO) ve Çok Uluslu Şirketler (MNC) devletlerin güçlerini dengeleyen aktörler olarak günümüzde çok daha muazzam ve karmaşık bir networkün parçası olarak uluslararası işler ve ilişkiler icrasındadırlar. Böyle bir yaşam döngüsünde tanımlamamızı şöyle kurabiliriz; uluslararası aktörlerin güçlerini birleştirebilmesi için her türlü son teknolojik araçları dünya kamuoyunu etkilemek için kullanma çabasına dijital diploması (DD) denir.

DD'nin elbette diğer kavramlarda olduğu çeşitli tanımları bulunmaktadır. Bu tanımlamaları şöyle özetlemek mümkündür. DD; devletlerin NGO'ların ve MNC'lerin video konferans teknolojilerinden sosyal medya mecralarını da içerisine alan bir yapının içerisinde olarak son teknoloji araçlarını kullanarak uluslararası işler ve ilişkiler sahaslarındaki yönetim becerisidir. DD; Yeni Kamu Diplomasinin (YKD) bir modülü olarak diplomatik ilişkileri geliştirmek maksadıyla web tabanlı bilgi iletişim teknolojilerini ve sosyal ağları kullanma yeteneğidir.

¹¹ <https://thegreatthinkers.org/hobbes/biography/> 29.09.2021

¹² <https://www.gutenberg.org/files/3207/3207-h/3207-h.htm> 29.09.202

¹³ Aydın Adnan Menderes Üniversitesi'nden Yavuz Kılıç'ın Hobbes, Locke ve Rousseau'da "Doğa Durumu" Düşüncesi adlı makalesinde yer bu görüşler güç dediğimiz toplumsal olgunun ülke içerisindeki halkın kendi aralarında uzlaşmasıyla da alakalı olduğunu göstermektedir

DD başka bir açıyla şöyle bir çerçeveye sığınmaktadır; dış politikayla alakadar olan her türlü yeni gelişmelerin ve sorunsalların web tabanlı internet teknolojisiyle halledilmesi tarzıdır.

İnsanlık tarihindeki çatışmaların ve savaşların sebep olduğu kaotik dünya özellikle II. Dünya Savaşı'ndan sonra devletler, sert güç olarak da nitelenen askeri güçlerini geri plana alıp yumuşak güç olarak nitelenen KD'yi dış politikalarının başat enstrümanı olarak kullanmaya başlamışlardır. Özellikle I. ve II. Dünya savaşlarında meydana gelen ve yüz milyonu aşan can kayıpları barış olgusunu ön plana çıkartmıştır. Böylece uluslararası ilişkilerde huzur ortamı önem kazanmış ve dünya barışı inşa edilmesinde devletlerin çoğu fikir birliğine varmışlardır. Bu aşamadan itibaren barış olgusunun dünyayı sakinleştirmesi ve sürdürülebilir olması adına uluslararası organizasyonlar kurulması kararı alan devletler ilk olarak Ocak 1919'da Fransa'nın önderliğinde Paris Barış Konferansı¹⁴'nden sonra harekete geçmişlerdir.

DD uzmanı Şuay Açıkalın¹⁵'a göre KD açısından iki kavram ön planda yer almaktadır. Bu kavramlar iletişim ve kamuoyunun düşüncelerini yönlendirme ve yönetme kavramlarıdır.¹⁶ Kavramların niçin ön planda yer aldığına açıklanması sırasında şu sebepler ileri sürülmüştür. Klasik diplomasinin, teorik bilgilerin sahaya yansıtılması hususunda, eğitilmiş diplomatlar tarafından icra edilmesi gerektiğini farz ettiğimiz yirminci asırda nasıl farklılaştığını izah ederken kullanmış olduğumuz iletişim kavramı bizi aydınlatmaktadır. KD'nin kurumsal olması, bir filiz yetişip önce fidan sonra ağaca evrilmesi örneğinde olduğu gibi, sabırla kat edilmesi gereken uzun bir süreçte, devletlerin uluslararası sahada etkin dış politikalarıyla mümkündür.

¹⁴ <https://history.state.gov/milestones/1914-1920/paris-peace> 29.09.2021

¹⁵ <https://hacibayram.edu.tr/iibf-uluslar/akademik-personel-bilgisi?pid=83e5528e-ad15-4a0f-a3ab-2185b5b5b060> 29.09.2021

¹⁶ <https://www.youtube.com/watch?v=KYy42lcwG6Q&t=154s> adresindeki sunumda yer alan Dr. Şuay Nilhan Açıkalın'ın görüşlerine dayanmaktadır. 29.09.2021

İletişim kavramını düşünürken birçok boyutta yer alan farklı yansımaların özümsemesi de elzemdir. Buradaki iletişim; uluslararası cereyan eden ve devlet temsilcilerinin çok resmi ortamlarda birbirleriyle olan diyaloglarını ya da haberleşmelerini ifade etmemektedir. Bireysel olarak toplumların her kesiminin katkı sunabileceği bir platform işlevsel açıdan kendisine alan açmaktadır. Günümüzde uluslararası ilişkileri anlamaya çalıştığımızda, ya toplumumuzun her bir ferdi aidiyet bağı olan kurumlarla bütünleşecek ya da tek başlarına inisiyatif alacak, böylece Türkiye'nin uluslararası sistemde icra ettiği diplomasisinin gayr-i resmi ya da vatandaş diplomat olduğunu idrak edecektir. Böyle bir atmosferde yeni bir sorgulama gündeme gelmiştir; her bir vatandaş ülkesinin doğal bir diplomatı mıdır? Tartışmanın çözümlenmesi yönümüzü belirleyecektir.

KD'nin tarihine olan bakışımızda ilk karşılaşacağımız bilgi 1965 yılında meydana gelen gelişmelere işaret etmektedir. Literatür, KD terimini, Boston'daki dönemin Fletcher School of Law and Diplomacy¹⁷'nin dekanı ve aynı zamanda eski bir Amerikan diplomat olan Edmund Gullion¹⁸'a atfeder. 1965'te Gullion, bu terimi, Amerikan diplomatlarının eğitiminin, Wilson geleneğinde KD olarak adlandırılan şey üzerine kesinlikle bir modülü içermesi gerektiğini vurgulamak için kullanmıştır. Esasen diplomatın Birleşmiş Milletler'in çok taraflı forumlarındaki tartışmalara uyum sağlama sanatına yöneliktir.¹⁹ Bir ülke düşünüldüğünde; devlet yönetimi aygıtının temsilcileri başka ülkelerin tebaalarını, filozoflarını vs. diyaloga davet edebilir ve sonrasında onları etki altına alarak kendi memleketleri hakkında olumlu görüşler dile getirmelerini sağlar, böylece KD amacına matuf bir yapıya kavuşur. Dünya kamuoyunu her bir devlet için bu süreçlerden sonra ontolojik bir varlığa kavuşmaktadır.

¹⁷ <https://fletcher.tufts.edu/academics/masters-programs-residential/LLM> 29.09.2021

¹⁸ <https://uscpublicdiplomacy.org/blog/public-diplomacy-gullion-evolution-phrase> 29.09.2021

¹⁹ <https://core.ac.uk/download/pdf/35305182.pdf> 29.09.2021

KD hakkında, hükümetlerin kendi toplumlarını ve politikalarını anlatabilmeleri için öncelikli olarak karşı ülkenin kültürünü, tarihini, psikolojisini ve dilini öğrenmek konusunda hemen tüm akademisyenler aynı görüştedirler. Ayrıca bu kavramın uluslararası ilişkilerin post yapıda olan daha modern kısmını kastettiği anlaşılmaktadır. 60'lı yıllarda gündeme gelen KD, 11 Eylül sonrası gelişmeler sonrasında yeniden ve çok daha yaygın bir şekilde tekrar gündeme gelmiştir ve böylece günümüz uluslararası ilişkilerinde, ulusal çıkarların savunulması geleneksel diplomasi yöntemlerinin çok ilerisine geçmiştir.²⁰ Son teknolojinin muazzam seviyede kaydettiği gelişmelerin de yardımıyla; devlet ve iş dünyasına yönelik tehditleri ve yanıtları siber güvenlik bağlamında gündeme getirmiştir.²¹

Yağmurlu'ya göre; dünyadaki ekonomik ve politik ilişkiler giderek birbirine daha bağımlı hale gelmekte, güçler dengesi askeri ekonomik faktörlerin ötesine geçmekte, bugünlerdeyse diplomasi çok boyutlu ve çok katmanlı bir kavram olarak 'diplomatların' icra ettikleri bir mesleğin çok ötesinde yer almaktadır.²² Sıradan vatandaşlar, diplomasi faaliyetlerinin bir aktörü haline gelmiş, uluslararası ilişkilerde belirleyici rol oynamaya başlamışlardır. Orta Doğu'da örneğin İsrail gibi bir ülke, vatandaşlarını kamu diplomasisi disiplini programına dahil ederek, Dışişleri Bakanlığı'nda Eğitim Programı²³'yla vatandaş diplomat²⁴ olarak yetiştirip dünyanın farklı bölgelerinin sorumluluğunu onlara vererek istihdam etmektedir.

KD Tahminlerin ötesinde bir süratle, diplomatların uzun süredir propaganda veya bilgi olarak adlandırdıkları faaliyetleri baz alarak, yani doğrudan hareket etmeyi amaçlayan herhangi bir diplomatik uygulamayı belirtmek için yeniden sınıflandırılmıştır.²⁵ KD'ye dair ilk emareler I. Dünya harbinde basın da devreye girmesiyle dünya sahında yayılmaya ve literatüre yerleşmeye başladı.

²⁰ Yağmurlu, 2007

²¹ Caravelli ve Jones, 2019.

²² Yağmurlu, a.g.e. 11.

²³ <https://www.mfa.gov.il/mfa/abouttheministry/pages/training%20in%20the%20israel%2024%20ministry%20of%20foreign%20affairs.aspx> 29.09.2021

²⁴ <https://www.centerforcitizendiplomacy.org/about-us/> 29.09.2021

²⁵ Lequesne, 2012: 9. <https://core.ac.uk/download/pdf/35305182.pdf> 19.09.2021

Milletler Cemiyeti'nin kurulmasıyla küreselleşme çabalarına hız veren dünya devletleri II. Dünya Savaşı sonrasında tecrübe kazanmış bir insan edasıyla hareket ederek, muhabere bakanlıkları veya büyükelçilik kaçırlarındaki enformasyon ataşelikleri gibi yeni tarz konvansiyonel teşekküller meydana getirdiler.

II. Dünya savaşından sonra 1945 ekim ayının son günlerinde kurulan Birleşmiş Milletler (BM) uluslararası örgütü galip devletlerin inisiyatifiyle Amerika'nın Kaliforniya eyaletinin kuzeyinde yer alan en önemli kültürel, ticari ve finansal merkezi konumundaki şehrinde yer almaktadır. BM'nin en önemli yapılanması olan Birleşmiş Milletler Güvenlik Konseyi (BMGK) üyeleri kısaca galip devletlerin gücünü temsil etmiştir. Fakat bu güç konsolide değil de dağıtık bir yapıda şekillenmiştir. Bugün devletler arenasında yer almamasına karşın o sıralarda Sovyet Sosyalist Cumhuriyetler Birliği²⁶ (SSCB) batı ve doğu kampaşmasına yol açarak, demokrasi ve sosyalizm ayrımını keskinleştirmiştir. Soğuk savaş böyle bir ortamda başlatılmış Batı ve Doğu devletleri sert bir kutuplaşma içerisine girmişlerdir. Böyle bir hengamede Hitler'in mucidi olduğu propaganda etkinlikleri bumerang olarak önce Almanya'nın sonrasında ise tüm SSCB ülkelerinin aleyhine olarak kamu diplomasisi başlığı altında toplanmıştır.

Soğuk savaş döneminde özellikle Doğu ve Batı bloğunun halklarının manipüle edilmesi bu şedit çatışmanın gidişatını zaman zaman taraflar aleyhine pendulum analogisinde olduğu gibi gelgit salınımlarına sebebiyet vermiştir. Komünizm ya da kapitalizm sistemlerinden hangisinin başarılı olacağını belirlenmesine yardımcı olan KD, yaklaşık olarak yarım asır süren Doğu-Batı bilek güreşinin de galibini belirlemiştir. Açıklan'a göre KD halkla ilişkiler (PR) disipliniyle uluslararası ilişkilerin kesişme noktasında bulunmaktadır.²⁷ Konvansiyonel mantıkla düşündüğümüzde yabancı kamuoyunun olumlu görüşlere sahip olması için iletişim enstrümanının PR misyonerleri tarafından etkin kullanılmış olması önem arz etmektedir.

²⁶ Bugün SSCB'yi temsil eden Rusya devletidir. Rusya önderliğindeki devletler Batı karşısında Berlin Duvarı'nın 1989 yılında yıkılmasıyla yenilmişlerdir. Yalnız kalan Rusya SSCB'nin ana mirasçısı olarak bugün BMGK'nin beş önemli üyesi arasında yer almaktadır. Diğer üyeler sırayla ABD, Birleşik Krallık, Çin ve Fransa'dır.

²⁷ Açıklan. 2021. <https://www.youtube.com/watch?v=KYy42lcwG6Q&t=154s> 19.09.2021

Kamuoyunun ve toplumların ne düşündüğünü kavramak ve buna göre etkileyici ve yönlendirici dış politika geliştirerek icra etmek KD'nin teorigini ve pratiğini kaynaştıracaktır. Diploması artık yirminci yüzyılın son çeyreğine kadar takip etmiş olduğu çizgisinin dışına çıkmış ve yazılımların sürümlerine verilen numaralandırmalarda (1.0, 2.0, 3.0...) ²⁸ olduğu gibi her seferinde süratini katlayıp ivmelenmiştir. Küreselleşen ve kısa zaman aralıklarıyla sürekli bilgisini katlayan günümüz dünyasında; II. Dünya Savaşı'na kadar kullanılan ve dünya kamuoyunu etkilemeye yönelik olan propaganda kavramı yerine kamu diplomasisi akademisyenlerin tercihi haline gelmiştir. Uluslararası ilişkiler uzmanları mesailerini yabancı ülke halklarını etkilemeye yönelik projeler için harcamaktadırlar.

1.1. Dijital Diplomasinin Bilgi Yönetimiyle ve Politika Enstrümanıyları Kurumsal Bir Kimlik Kazanması

Gerçek bireylerden oluşan yeni bir sanal topluluklar organizasyonu, gerçek dünyayı alt üst edebilmektedir. Uluslararası alandaki bu teknolojik değişim Amerikalı diplomatlar için stratejik etki ortakları olan yeni etkili devlet dışı aktörlerin, bazen geleceğin liderlerinin ortaya çıkmasına neden olmaktadır. Washington'da ve Amerikan elçiliklerinde yeni bir diplomatik uygulama doğmuş buna da Dijital Diploması (DD) adı verilmiştir. Aynı zamanda şeffaflık dijital ifade özgürlüğü zaman içerisinde Amerikan diplomasisinin öncelikli konuları haline gelmiştir. ²⁹ DD buradan yola çıkarak uluslararası mecrada hızla ve nöral ağılara benzeyecek şekilde yaygınlaşmıştır.

Arap Baharı ³⁰ndan bu yana dijital diploması daha yaygın bir şekilde kullanılmaya başlamıştır. Diploması olgusu adeta rayından çıkarak ve fil dişi kulesinden dünya halklarının arasına karışarak, son teknolojinin kanatları altında, yeni bir mutasyon geçirmiştir.

²⁸ Yazılımlar mühendisler tarafından belirli bir sistematiğe ve sayı basamaklarındaki ilerlemelere göre isimlendirilirler. Beta kavramını da kullanarak yazılımların sürekli geliştirileceğine ve 1.0, 2.0, 3.0 gibi sürekli adlarının değiştirileceğine dair bir teamül oluşmuştur.

²⁹ http://www.institut-gouvernance.org/docs/diplomatie_et_gouvernance_num_rique_le_laboratoire_am_ricain.pdf 29.09.2021

³⁰ <https://www.aa.com.tr/en/pg/photo-gallery/8th-anniversary-of-arab-spring-in-tunisia> 29.09.2021

Bu renkli ve farklı sınıflarla iletişim kurmayı kolaylaştıran atmosfer devlet adamlarının ve diplomatların uluslararası işlere ve ilişkilere bakış açısını kökünden sarsmıştır. Bu yeni ortama ayak uyduramamanın neticesinde devletlerin ilgili bakanlıklarına yeni, spor giyimli ve daha az gizemli oyuncular dahil olmuştur. Geleneksel diplomasinin başka yollarla sürdürülmesinden ve/veya devletler ve toplumlar arasındaki asırlık ilişkide temel bir kırılmadan mı? Sorgulaması gündeme gelirken 2002 yılında Amerikan Dışişleri Bakanlığı (US Department of State³¹) bir e-Diplomasi görev gücü oluşturmuştur. Günümüze gelindiğinde ABD dijital diplomasisi Washington'da 150 kişi tarafından yürütülmektedir. Ülke dışındaki misyonlardaysa 900 kişi tarafından sürekli bir bilgi akışı ve veri madenciliği yapılmaktadır ve böylece ABD dijital diplomaside dünya lideri konumunu perçinlemektedir. Geleneksel diplomatik ağılar düzeyinde, bu kapasite onlara kalıcı bir avantaj sağlamaktayken, internet ölçeğindeyse ilgili devlet dışı güçler açısından sınırlıdır.³²

Bilgi yönetiminin kullanılmadığı zamanlarda- kontrolsüz güç güç değildir mucibince- DD gelişigüzel bir yapıya bürünür. Devletin amacına faydalı olmak misyonundan giderek uzaklaşır. Dijital çağımızda³³ bilgi üretimi tahayyül ötesi bir boyutta olduğunda bilginin posasına takılıp kalmamak gerekmektedir. Bilgilerin hammaddeleri olan enformasyonun toparlanması ve bilgiye evrilmesi sürecinin koordinasyonu DD temel yapıtaşdır. Bilgilerin özetlenebilmesi ve muhatapları tarafından anlaşılabilir olması bilgi yönetiminin olmaz olmazıdır. Küresel bir pandemi döneminde yaşanan gelimeler ve ülkelerin refleksleri göstermiştir ki afet koordinasyon çalışmaları da DD'nin önemli bir parçasıdır. KD, konsoloslukların diyaloga açık olması, internetin engelsiz bir şekilde yaygın olarak kullanılabilmesi, dış kaynakların verimli kullanılabilmesi ve son olarak politika planlaması DD için önemli diğer başlıklardır.

³¹ <https://www.state.gov/> 29.09.2021

³² https://www.ifri.org/sites/default/files/atoms/files/ifri_gomart_10-01-2013revuedesdeuxmondes_diplomatie_numerique.pdf 29.09.2021

³³ Schmidth ve Cohen, 2014.

DD yaygınlaşmaya başladığı zaman ilk olarak harekete geçen öncü ülkeler ABD³⁴, İsrail ve Birleşik Krallık olmuştur. Silikon vadisiyle iş birliği içerisinde dış işleri bakanlığında kadrolaşan ve bağımsız bir departman kuran ilk devlet ABD olarak bilinmektedir. Hasbara³⁵ olarak adını ortaya koyduğu bir KD çatısı altında proje geliştiren İsrail de vatandaş diplomatlar kavramını ortaya atarak kendisine yeni bir manevra kabiliyeti inşa etmiştir. İngiltere'ye sosyal medya araçlarının etkin kullanımına yönelik bir kitapçık çalışması yapıyor ve kendi diplomatları dahil olmak üzere başka ülke diplomatlarının da bundan istifade etmesine yönelik çalışmalarda bulunmuştur.

DD dünya ülkelerinin genelinde nasıl bir gelişme kaydetmiştir sorusu da önemlidir. AB ülkeleri örneğinden yola çıkacak olursan hemen tamamında dış işleri bakanlıklarının kurumsal internet siteleri bulunmaktadır. Örneğin Romanya'ya vize almak istediğinizde evisa.mae.ro adresine yönlendirilirsiniz ve oradaki başvurunuza göre büyükelçiliklerden randevu talebinize olumlu ya da olumsuz bir cevap alırsınız. Konsolosluk resmi işlemleri için size verilen randevuya giderek vize işlemlerinizi tamamlarsınız. Türkiye Dış İşleri Bakanlığı (mfa.gov.tr)'nin e-Konsolosluk³⁶ hizmetlerinden de benzer şekilde faydalanılabilmektedir. Resmi internet sitelerinde kullanılan dile baktığınızdaysa İngiliz dilinin yaygınlığıyla karşılaşılırsınız. Türkiye dahil olmak üzere hemen bütün ülkelerde DD web sitelerinin yayınlarında kullandıkları ortak dil İngiliz dilidir. Bu durum bize Birleşik Krallık'ın resmi dilinin diplomasi dili olduğunu göstermektedir.

³⁴ Surowiec ve Manor, 7, 2007.

³⁵ <https://hasbarafellowships.org/israelprogram> 29.09.2021

³⁶ <https://www.konsolosluk.gov.tr/> 28.09.2021

2. Devlet Geleneğinin Dijital Diplomasiye Bakışı

Dijital Diplomasi kavramıyla milenyumun ilk çeyreğinde tanışan Türkiye ilk olarak yeni KD projelerini DD başlığı altında hayata geçirmeye başlamıştır. DD ülkemiz için yeni olmakla birlikte uyum sağlama konusunda birçok projenin hayata geçirildiği bir uluslararası meseledir. Hükümetin elini bu konuda güçlendiren en önemli unsur dijital platform kullanıcı sayısının nüfusa oranının salt çoğunluğu sağlamış olmasıdır. DD için atılan her adım toplumun geleceğinin teminatı olan genç nüfusun ilgisine mazhurdur. Olumlu ya da olumsuz geri dönüşler DD'ye geçişte yol gösterici olmaktadır. Twitter kullanıcı kitlesinin çoğunluğu (%38,5) 25-34 yaş grubuna ait olması³⁷ bunun bir göstergesidir.

Kurumlar açısından bakışımızı çeşitlendirdiğimizde de durum benzer şekilde dijitalleşmenin kısa sürede tamamlandığını göstermektedir. Pandemi döneminde birçok e-belediyecilik ve e-konsolosluk hizmeti online olarak ve ülkenin genelinde herhangi kaos meydana gelmeden sunulabilmiştir. Açıkalin³⁸'in yurtdışı tecrübelerine göre Türkiye'deki DD hizmetleri dünyaya göre çok hızlı cereyan etmektedir; Açıkalin buna örnek olarak Asya kıtasındaki ülkelerin yanı sıra Çin ve ABD'nin dahi DD hizmetlerinde farklı ve yavaş kaldığını vurgulamaktadır. Türkiye'deki bankaların müşterilerini memnun etme konusunda daha başarılı örnekler sunması da bir realitedir. Yabancı bir ülke vatandaşı ülkemizi ziyaret ettiği zamanlarda her türlü dijital hizmetten kolay bir şekilde ve süratle istifade edebilmektedir. Örneğin bir turist online bir alışveriş yapmak için bankacılık hizmetlerinden yararlanması çabucak mümkündür.

Mobil uygulamalar birçok özel veya tüzel kurumunun, KD'nin muhataplarına DD hizmetlerini sunmasında manevra kabiliyeti imkânı sunmaktadır. Türkiye'de bulunan hemen herkes yabancı ülke

³⁷ <https://t.co/dc7SHc05op> 26.12.2022

³⁸ <https://www.youtube.com/watch?v=KYy42lcwG6Q&t=2302s> 25.09.2021

vatandaşları dahil olarak için home office³⁹ çalışır gibi yaşamın zaruri olarak hemen her alanına giren devlet hizmetinden evden çıkmadan istifade edebilmektedir. Almanya gibi dünyaya teknoloji ihraç eden ve yapay zekâ çalışmalarında öncülük eden bir ülkede dahi; devlet demir yollarının dijital diploması hizmeti olan mobil uygulamasından bir tren biletinin alınması yaklaşık bir saati bulabilmektedir (Türkiye’de bu süre yaklaşık on dakikadır) ve bu uygulama yabancı dil karmaşası yaşatırken İngilizce açılıp Almanca talimatlarla kullanıcının kafasını karıştırabilmektedir.

Türkiye dijital altyapı yatırımlarını planlı, programlı ve gelecek projeksiyonu olan bir şekilde yapmıştır. Genç nüfusunun avantajını iyi değerlendiren devlet yetkilileri dijital yatırımları hayata geçirirken yabancı ülkelere işgücü transferine gerek duymadan faaliyetlerini yürütmüştür. Demografik yapısı yaşlı nüfus sınıfına giren Batılı modern devletler dijital diplomasıye hızlı refleksleri olan dinamik bir yaklaşım geliştirememişlerdir. Türkiye’de ilk dijital diploması örneği 2011’de Libya’da yerel güvenlik güçleri tarafından alıkonulan Amerikan gazetecilerin Türk diplomatların devreye girip onları kurtarmasıyla yaşanmıştır. The New York Times gazetesinin (nytimes.com)’ın 22 Mart 2011 tarihli haberine göre;

"Sonunda, kurtuluşumuzu geciktiren diplomasının tuzakları oldu. Dışişleri Bakanlığı yetkilileri, muhtemelen hiç sahip olamayacakları bir prestije bağlı kalarak, transferimizin iki egemen devlet arasında resmi olması konusunda ısrar ettiler. Bir noktada, bir Amerikalı veya İngiliz diplomatın savaş zamanında Trablus’a seyahat etmesi gerektiğinde ısrar ettiler. Bütün bunlara rağmen Türk diplomatlar aracı olarak görev yapmış ve gazetecileri sınıra kadar sağ salim götürerek teslim etti."⁴⁰

³⁹ Home Office ya da doğrudan tercüme edildiğinde ev ofisi şeklinde anlaşılan bu kavram, bir kişinin konutunda resmi iş amaçları için belirlenmiş bir alan şeklinde tanımlanırken, belirli bir şehirde bulunan büyük bir şirketin ev ofisi gibi büyük bir işletmenin idari şirket merkezini tanımlamak için de kullanılabilir.

⁴⁰ Bizat kurtarılan New York Times gazetecileri Anthony Shadid, Lynsey Addario, Stephen Farrell ve Tyler Hicks tarafından yapılan haberde bu dile getirilmiştir. <https://www.nytimes.com/2011/03/23/world/africa/23times.html/> 26.01.2021

Diplomasi bağlamında ilk Twitter mesajı DD adı altında Türkiye'nin Washington büyükelçisi Namık Tan tarafından yayınlanmıştır; Tan 21 Mart 2011 tarihinde mesajında kısaca Libya'daki Kaddafi'ye bağlı güvenlik güçlerinin tutukladığı, New York Times adına çalışan dört gazetecinin sabah saatlerinde Türkiye'nin Libya resmi makamlarıyla müzakereleri sonucunda kurtarıldığını paylaşmıştır.⁴¹ Sonuçta hem DD için bir milat tarihe geçmiş hem de Twitter diplomasisi için de bir ilk yaşanmıştır. Henüz Arap Baharı'nın başlangıç aşamasında yaşanan bu olay göstermektedir ki; DD dış politika yapımında ve yumuşak güç inşasında belirleyicidir.

Türkiye Dış İşleri Bakanlığı internet sitesi bakanlık düzeyinde kurulan ilk internet sitesidir ve 1 Mart 2010 tarihinden itibaren Facebook.com ardından Twitter.com web sitelerinde ve mobil uygulamalarında kurumsal üyeliğini başlatmış ve bütün dünya toplumlarına hizmet sunmaya başlamıştır. Türkiye Cumhurbaşkanlığı da kurumsal olarak harekete geçmiş Dijital Dönüşüm Ofisi (DDO) olarak kurumsal bir hizmet başlatmış ve e-devlet portalını hizmete açmıştır. Yaklaşık 57.000.000 kullanıcıya, 820 kurum vasıtasıyla 6000 civarında hizmet sunmaktadır⁴² ;

"Cumhurbaşkanlığı Hükümet Sistemine geçiş ile hızlı, şeffaf ve etkin bir yönetim şekline kavuşulmuş, Dijital Türkiye (e-Devlet) ve siber güvenlik koordinasyonunun aynı çatı altında toplanmasına yönelik önemli adımlar atılmıştır. Gelişen teknolojiler, toplumsal talepler ve kamu sektöründeki reform eğilimleri doğrultusunda, farklı kurumlar altında ayrı ayrı sürdürülen dijital dönüşüm (e-Devlet), siber güvenlik, milli teknolojiler, büyük veri ve yapay zekâ ile ilgili çalışmaların tek çatı altında toplanması amacıyla, 10 Temmuz 2018 tarihli ve 30474 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe giren 1 Sayılı Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi kapsamında T.C. Cumhurbaşkanlığı Dijital Dönüşüm Ofisi kurulmuştur."⁴³

⁴¹ <https://www.youtube.com/watch?v=KYy42lcwG6Q&t=2302s> 26.09.2021

⁴² <https://cbddo.gov.tr/> 26.01.2021

⁴³ <https://cbddo.gov.tr/hakkimizda/> 26.09.2021

Koronavirüs hastalığı (COVID-19) sürecinde dünya genelinde karantina uygulamaları yapılmış ve ülkeler adeta sınırlarını kapatmıştı. Hemen her ülke vatandaşlarını kendi memleketlerine getirmek için KD'yi yoğun olarak icra etmiş ve tüm imkanlarını seferber etmişti. Aşı çalışmaları henüz neticelenmemişken uluslararası ilişkiler yavaşlamış ve uluslararası ticaret neredeyse durma noktasına gelmişti. Böylesine kaotik bir ortamda altyapılarını planlı bir şekilde tamamlamış olan devletler hazırlıklı olma bakımından çetin bir sınava tabi olmuşlardır. Türk diplomasisi DD enstrümanlarını zamanında ve tam kapasiteyle kullanarak bu konuda başarılı bir sınav vermiştir ve dünya devletlerinden tebrik mesajları dahi almıştır.

Türkiye sürecin tamamında milyonlarca vatandaşının sağ salim vatanlarına dönmelerini sağlamış ve onların temel ihtiyaçlarını seri bir şekilde karşılamıştır. Konsolosluk hizmetlerinin tamamı bu zorlu süreçte tamamen DD ortamında seri olarak verilmiştir. TRT'nin İngilizce yayın yapan kanalı 16 Nisan 2020'de yapmış olduğu haberde TRTWORLD bu konuda şu tespitte bulunmuştur; Birçok ülkenin vatandaşlarına sırtını döndüğü bir dönemde Türkiye herkesi eve getirmek için hızla ilerliyor.⁴⁴

DD liginde en üst sıralarda devlet başkanları ve kurumlar yer almaktadır. Politika yapıcılarını birer rakip oyuncu gibi görürsek hangi kritere göre sıralandıklarına da bakmak icap eder. Bu oyuncular ya da aktörler arasında ABD'nin başkanı ve kurumu ilk sırada yer almaktadır. DD yolculuğuna ilk çıkanlar ve Twitter, Facebook, Instagram ve Youtube gibi sosyal medya⁴⁵ nın en popüler uygulamalarının anavatanı konumunda olan Birleşik Devletler doğal olarak bu oyunu önde götürmektedirler. Örneğin; DD açısından en saygın sosyal medya platformu olan Twitter, yoğun olarak tercih edilmektedir. Bu popülerliğinden ötürü Twiplomacy⁴⁶ şeklinde bir alt diplomasi kavramı literatüre girmiştir.

⁴⁴ <https://www.trtworld.com/magazine/turkey-s-speedy-evacuations-amid-the-covid-19-pandemic-35474> 26.09.2021

⁴⁵ Cihangir, 2020.

⁴⁶ <https://twiplomacy.com/blog/twiplomacy-study-2020/> 27.09.2021

Eski başkanlardan Donald Trump'ın Twitter hesabı yaklaşık 90 milyona yakın takipçiye ulaşmış⁴⁷ olmasına karşın şu sıralar hesabı askıdadır⁴⁸. Şu anki Başkan Joe Biden⁴⁹ 31 milyondan fazla takipçisiyle dikkat çekerken, resmi hesabı olan POTUS⁵⁰ Twitter hesabı da 14 milyondan fazla sosyal medya kullanıcısı tarafından izlenmektedir. Türkiye Cumhuriyeti Cumhurbaşkanı R. Tayyip Erdoğan⁵¹'da DD çalışmalarının karşılığını almaktadır ve 19 milyondan fazla Twitter kullanıcısının takibindedir⁵². Buna ilave olarak uluslararası arenadaki Cumhurbaşkanlığı Resmi hesabı (<https://twitter.com/trpresidency>) da bir milyondan fazla takipçiye sahiptir⁵³.

Thehill.com internet sitesinden gazeteci Kim Hart⁵⁴a göre Başkan Barack Obama, Amerikan Kızıl Haç için DC ofislerini ziyareti sırasında ilk Tweet'ini göndermek için "düğmeye bastı"⁵⁵ bir başka deyişle gönder linkini tıklayıp DD'yi icra eden ilk devlet başkanı olmuştur. Dış İşleri Bakanlıkları bakımında ABD ve Türkiye karşılaştırıldığında görülecektir ki DD alanında kurumsallaşma çalışmalarını ilk başlatan Department of State @StateDept⁵⁶ adlı Twitter hesabı 6 milyondan fazla takipçiye sahiptir, T.C. Dışişleri Bakanlığı @TC_Disisleri⁵⁷ adlı Twitter hesabıysa 1,5 milyon civarında tekil kullanıcı tarafından izlenmektedir. Nüfusa oranlanırsa şayet hemen hemen denk bir vatandaş ilgisiyle karşılaşılacaktır. Türkiye dinamizmi ve genç bir yapısı olmasından ötürü, ABD gibi silikon vadisine sahip olmamasına karşın, dijitalleşme başarısına sahiptir.

⁴⁷ <https://twiplomacy.com/ranking/the-50-most-followed-world-leaders-on-twitter/> 27.09.2021

⁴⁸ <https://twitter.com/realDonaldTrump> 27.09.2021

⁴⁹ <https://twitter.com/JoeBiden> 27.09.2021

⁵⁰ <https://twitter.com/POTUS> 27.09.2021

⁵¹ <https://twitter.com/RTErdogan> 27.09.2021

⁵² <https://socialblade.com/twitter/user/rterdogan> 26.12.2022

⁵³ <https://twitter.com/trpresidency> 26.12.2022

⁵⁴ <https://twitter.com/khart> 27.01.2021

⁵⁵ <https://thehill.com/policy/technology/76655-obama-tweets-for-first-time> 27.09.2021

⁵⁶ <https://twitter.com/StateDept> 27.09.2021

⁵⁷ https://twitter.com/TC_Disisleri 27.09.2021

Yeni bir disiplin mi ya da KD'nin önemli bir parçası mı olduğu hala tartışılan yepyeni bir kavram uluslararası işler ve ilişkiler literatüründe kök salmıştır. Bu kavram, dijital diplomasi (DD) ismiyle öne çıkan çalışmaların ana akımını yönlendirmiştir. Dijital diplomasi⁵⁸ kavramını son teknolojik gelişmelerle bütünleşik olarak düşünmeliyiz. Sürekli bir dinamizm içinde yer alan dijital diplomasi günden güne kurumsallaşmasını sürdürmekte ve dünyanın zayıf devletlerini de kendi etrafında toplamaktadır. Oldukça yeni bir kavram olan dijital diplomasi bilgi çağının her altı ayda bir kendini egale etmesiyle beraber son altı yıla damgasını vurmuştur. Esasen varlığına şahit olduğumuz bazı diplomatik faaliyetleri geleneksel bağlamından ayıramayan bir literatür varlığını sürdürürken dijital diplomasi bu faaliyetleri kendi çatısı altında toplamıştır.

DD tarihi hakkında sahip olacağımız bilgi onun kavramak için atılacak ilk adım olacaktır. Milat kabul ettiğimiz ve içinde bulunduğumuz milenyumun ilk yılları DD'nin parlamaya başladığı yıllardır. Bu yıllarda ABD başta olmak kaydıyla birçok devlet harekete geçmiş DD birimleri oluşturmuşlar ve bu birimlerde klasik diplomatlar gibi düşünmeyen, onlar gibi giyinmeyen, takım elbiseler içinde terlemeyen ve kırmızı kravatların sıkmadığı daha özgür takılan yazılımcıları ağırlıkta olduğu yeni nesil çalışanlar istihdam etmeye başlamışlardır. Bu özgürlükçü ve modern yaklaşımlar sosyal medyanın merkezi olmasının da avantajıyla DD konusunda Amerikan'ın liderliğini pekiştirmiştir.

19. yüzyılın ortalarında Birleşik Krallık başbakanı olarak görev yapmış olan İngiliz devlet adamı Henry John Temple⁵⁹ diğer adıyla Lord Palmerston 1860 yılında, on sekizinci yüzyılın sonlarında icat edilen ve 1840'lı yıllarda olgunlaşan telgraf için "bu diplomasinin sonudur" demiş, İngiliz siyasetçi Sir Harold Nicolson⁶⁰ ise 1960'larda popüler bir iletişim aracı olan telefon için de benzer sözler sarf ederek "çok tehlikeli bir alet" değerlendirmesinde bulunmuştur.⁶¹

⁵⁸ Bjola ve Holmes, 2015.

⁵⁹ <https://www.britannica.com/biography/Henry-John-Temple-3rd-Viscount-Palmerston> 22.09.2021

⁶⁰ <https://www.oxforddnb.com/view/10.1093/ref:odnb/9780198614128.001.0001/odnb-9780198614128-e-35239> 22.09.2021

⁶¹ (1682) Dijital Diplomasi- YouTube 22.09.2021

Son teknoloji ürünü iletişim araçlarının icatlarının ilk zamanlarında diplomasi teamüllerinin kabullenmekte zorlandığı ve fakat sonrasında kaçınılmaz hale gelen telgraf telefon gibi modern cihazlar diplomasının her aşamasında kullanılır hale gelmiştir. Takip eden gelişmeler göstermektedir ki; KD'yi temel alarak DD ilk olarak ABD'nin dış siyasetinde gündeme gelmiştir.

DD faaliyetlerini kolaylaştıran ilk web sitesi ABD dış işleri bakanlığı için 2001 yılında tasarlanmış ve yayınlanmıştır. Daha da geriye gidecek olursak 1994 yılında Başkan Bill Clinton⁶² ile İsveç Başbakanı Carl Bildt⁶³ arasında gönderilen e-postalar dijital diplomasi açısından bir ilktir. E-devlet uygulamalarını değerlendirdiğimizde karşımıza ilk olarak usa.gov adlı ABD DD hizmeti çıkacaktır. KD açısından bir başka tarihi bilgi ise Amerikan dış işlerinin DipNote⁶⁴ adlı bloğu 2007 yılında yayınlaması bu konuda bir milat olarak kabul edilmektedir. America.gov adlı portal ise yine bir başka kulvarda ABD'nin 2007 yılında öncü olmasını sağlamıştır. Karşılıklı etkileşimin esas alındığı bu portal hizmetinde webcastler⁶⁵, bloglar, videolar, sosyal medya linkleri ve şaşırtıcı bir şekilde 3D olarak kurgulanmış olan Second Life adlı bilgisayar oyunu bile bu portalda DD enstrümanı olarak kullanılmıştır.

Devlet aygıtının bir parçası olan yerel özerk kurumlar arasında zikredebileceğimiz belediyeler de DD uygulayıcısı olarak önemli konuma sahiptirler. Hemen her faaliyet kolunun bir diplomasi tarafı vardır. Belediyeler bu faaliyet kollarının birçok çeşidinde aktif çaba içerisinde. Politika yapma konusunda ve seçimlerdeki başarılarını etkileyen vatandaşlara yönelik hizmet çeşitlemelerinde bütün imkanlarını seferber eden ve partilerin ideolojilerine göre hareket eden belediyeler bu yüzden devletler tarafından sürekli ve kaçınılmaz olarak desteklenmektedirler. Belediyelerin birçok farklı kulvardaki politik çalışmalarına kültürel diplomasi, spor diplomasisi ve dünyanın son birkaç yılını bloke eden covid-19 pandemisiyle önem kazanan sağlık diplomasisi misal teşkil etmektedir.

⁶² <https://www.whitehouse.gov/about-the-white-house/presidents/william-j-clinton/> 22.09.2021

⁶³ <https://ecfr.eu/profile/carl-bildt/> 22.09.2021

⁶⁴ DipNote- United States Department of State 22.09.2021

⁶⁵ <https://corp.kaltura.com/blog/what-is-webcasting/> 22.09.2021

İnsanlık tarihinden bugüne değin üretilen bilgilerin son teknoloji marifetiyle her altı ayda yeniden üretilmesi ortaya yeni bir sorun çıkartmaktadır. Bu kadar bilgiyi insanlık nasıl hazmedecek, işleyecek ve kullanacaktır. Bilgi yönetimini gerektiren ve ham olarak devasa boyutuyla bir buzdağı metaforunu da aşan hesaplanması zor olan ve kâğıda dökülmesi imkânsız olan bilgiler, toplu olarak, big data ya da büyük veri sözcükleriyle olan Türkçe karşılığıyla ifade edilmektedir. Bir cevherin işlenmesi örneğinde olduğu gibi bilgi yönetimi DD'nin anlam kazanmasına ve etkili olmasına kritik desteklerde bulunmaktadır.

DD milenyumun başlarında ontolojik bir varlığa erişmiştir. Böylece milat kabul edilen zamanlamaya uygun olarak basit tanımlamalar o zaman yeterli görülmüştür. Devlet başkanları artık yüz yüze görüşmek zorunda kalmamışlar, diplomatik heyetlerle devlet bütçesinin verimini etkileyen seyahatlerinde böylece minimize edilmesiyle beraber online toplantı programları düzenlemeye başlamışlardır. Bu ve buna benzer şekilde devlet aygıtının yürütme üyelerinin hemen hepsinin web sayfaları yaptırıp yayınlamaları temelde DD olarak anılmıştır. Günümüzdeyse DD kavramının manası çığır açıcı bir biçimde zenginleşmiş ve literatürün son teknoloji harikasını ifade eden bir kavram hüviyetine bürünmüştür.

Bilgi üretiminin kendisini katlaması gibi DD küresel boyuttaki virüs salgını sayesinde eşik atlamıştır. Başka bir açıdan şöyle de denilebilir; günümüzde DD enstrümanları dünya kamuoyu için normalleşmiş ve içselleştirilmiştir. Ayrıca devletler bu sayede dünya kamuoyuna yumuşak güçlerini sergileme fırsatı elde etmiştir. Bu fırsatı en iyi değerlendiren ülkelerden biri de Türkiye'dir. Pandeminin en kritik zamanlarında Türk vatandaşlarının seri bir şekilde memleketlerine tahliyesini gerçekleştirmiş ve sonrasında gönüllü olarak buldukları yabancı ülkelerde kalan vatandaşlarının, covid-19 virüsüne yakalanıp tedavi olamamaları durumunda, tahliyesini de sağlık diplomasisiyle başarılı bir şekilde tamamlamıştır. Ayrıca temel gıda maddeleri ihtiyaçlarına ve tıbbi malzemelere erişmekte zorlanan birçok dünya devletine de ABD başta olmak üzere ayırım gözetmeden kargo uçaklarıyla yardım malzemeleri taşınmıştır .

DD merkez çatı olarak kabul edildiğinde başka konu başlıkların kendisine bağlanarak literatüre bir organizasyon şeması kazandırılmıştır; İnternet Diplomasisi ve bununla bağlı olarak Twitter Diplomasisi (TD), E-diplomasi (Elektronik Diploması-ED), Siber Diploması (SD), Web 2.0 Diplomasisi ve son olarak KD 2.0 bu organizasyon şemasının anahtar kavramlarıdır. Görülecektir ki; SD bu kavramlar arasında başat bir konuma oturmuştur. SD; içeriği diğer sùjelerden ayırt edilebilir derecede farklılaşmaktadır. Dijital dünyanın güvenliğiyle alakalı olan SD bilgileri koruma altına almaya yarayan diplomatik faaliyetlerdir. TD ise devletlerin başkanlık seviyelerinde dahi kullandığı DD yöntemidir.

Hedef bireyler DD muhatapları arasında dikkat çeken bir yerde durmaktadır. KD yabancı ÷lkelerdeki hakların yani kamuoyunun görùşlerini etkilemek için vardır. İş buraya geldiğinde DD bir adım öne çıkmaktadır. DD kitlelerden ziyade bireyi muhatap almaktadır ve onu etkilemek için devletin bütün imkanlarını seferber etmektedir. Böylece KD gücüne güç katmakta ve devletin yumuşak gücünü pekiştirmektedir. DD alabildiğince güncel, oldukça hızlı ve muazzam bir dinamizme sahiptir ki; bu yüzden toplumlardan ziyade ulaşılması güç olan toplumun bireyleriyle kontak kurması anlık olarak mümkün olmaktadır.

Normalde böyle bir pekiştirmenin yapılacak istatistikî çalışmalar, ilgili makamlara sunulacak raporlar ve yapılacak analizler sonrasında resmîyet kazanması mümkün olduğundan orta ve uzun vadede geri dönüşler alınabilmekteydi. KD faaliyetleri sırasında menzildeki ÷lkenin toplumunu o devletin yönetiminden bağımsız düşünmek mümkün değildi. Burada söz konusu devlet yetkililerinin göstereceği refleksler ve reaksiyonlar dikkate alınması gerektiğinden sabırla kat edilmesi gereken uzun bir sürecin hesaba katılması elzem olmaktadır. Doğu ve batı Almanya'yı soğuk savaş yılları boyunca birbirinden ayırmiş olan Berlin duvarı gibi önemli engellerin aşılması gerekmektedir. Son teknolojinin doğmasına sebep olduğu DD bu vb. engelleri aşarak ÷lkelerin reaksiyonlarını ve reflekslerini göğüsleyebilmektedir.

DD ayrıca beş kavramla daha kopmaz bir bağ kurmuştur. Bu bağlara şu isimler verilmiştir; yumuşak güç, veri görselleştirme, dijital diaspora, dijital kültür diplomasisi ve son olarak dijital ülke markalaşması. Dijital platformların varlığı aynı zamanda DD'nin de yumuşak gücün küresel boyutta güçlenmesine katkıda bulunmuştur. Sıradaki kavram veriyi görselleştirmenin tanımına odaklanıldığında; bu kavramın, içinde bulunulan çağın indinde yapılan her diplomatik hamlenin ve yapılan her uluslararası çalışmanın dünyanın en iyi şekilde algılamasına yönelik olarak literatüre girdiği anlaşılmaktadır. Devlet bütçesinden hatırı sayılır bütçelerle yapılan DD faaliyetlerinin veriyi görselleştirme aracılığıyla dünyaya anlatılamaması ilk önce kaynak israfına sonrasındaysa herhangi bir yaş grubunda bulunan bireyi devletin kendi etki alanına çekememesine sebep olacaktır.

Devletlerin uluslararası işlerini ve ilişkilerini yürütürken uluslararası ticaret ve lojistik kurallarına göre oynaması gereken rolleri bulunmaktadır. Bu rolleri ne kadar etkin icra ederse o kadar sağlıklı markalaşacak olan bir ülke imajı söz konusudur. Bu imajın müspet anlamda dünyada ünlenmesi söz konusu ülkenin yumuşak gücüne katkı sağlayacak ve ileriye doğru destek ve direnç noktaları ihdas edecektir. Belediyecilik hizmetlerinin global yansımalarının neticesinde küresel iş birliklerini tetikleyeceği doğal bir sürecin ifadesidir. Kamu diplomasinin çatısı altında şehir diplomasisiyle kat edilecek mesafeler ülkenin reklamına katkıda bulunacaktır. Bu doğrultuda ülke markalaşması diye bir kavram ortaya atılmıştır. Dijital olarak da icra edilebilen bilinirlik çalışmaları, küresel pazarlama stratejilerine ve tutundurma faaliyetlerine bağlıdır.

3. Son Teknoloji Güdümündeki Sosyal Ağların Diplomasıye Etkisi

Türkiye'nin nüfusunun yaş ortalaması Avrupa nüfusuna göre gençlerin yaşadığı bir coğrafyayı tanımlamaktadır; Genç nüfusun %51,3'ünü erkek nüfus, %48,7'sini ise kadın nüfus oluştururken; genç nüfus yaş grubuna göre incelendiğinde, 2020 yılında genç nüfusun %28,6'sının 15-17 yaş grubunda, %19,8'inin 18-19 yaş grubunda, %31,3'ünün 20-22 ve %20,4'ünün ise 23-24 yaş grubunda yer aldığı görülmüştür.⁶⁷ Nüfusun bu yapısı sosyal medya kullanıcısının sayısında çok daha geniş bit kitlenin ontolojik varlığının epistemolojik açıdan dijital diplomasıye etkin bir güç olarak Batı'ya karşı avantajlı kılmaktadır. Dijital dünyadaki en önemli güç, geleceğin Türkiye'sini inşa eden ve sosyal medyada aktif işte bu genç nüfustur.

DD'ye ev sahipliği yaptığı söylenebilen ve onun sürdürülebilirliği konusunda önemli misyonlar üstlenen Sosyal Medya uygulamalarının doğduğu yer Silicon Valley Innovation Center⁶⁸ (SVIC)⁶⁹'dir. Türkiye'de kısaca Silikon Vadisi olarak andığımız ve modellemeye çalışığımız bu merkez hemen bütün DD platformlarının doğduğu yerdir. Bu teknoloji AR-GE kampüsünde dizayn edilen Twitter, Facebook ve Instagram gibi web hizmetleri ABD'nin mülkündedir ve güdümündedir. Web adresindeki hakkımızda kısmında kısaca şu mesaj verilmiştir; Şirketleri Yıkıcı Teknolojiler ve Yükselen Trendler Hakkında Eğiterek Büyümelerine ve Yenilik Yapmalarına Yardımcı Oluyoruz.⁷⁰ Yıkıcı teknolojiler derken anlamı yumuşatmaya çalıştığımızda bozucu ya da parçalayıcı kavramlarıyla karşılaşmak mümkündür. ABD'nin yumuşak gücüne güç katan unsur esasında tahrip edicidir.

Göreceli olarak demokrasi karşıtı tavırlarından ötürü selef Başkan Trump'ın Twitter mesajlarını dahi engelleyen ve onun hesabını askıya alan bir güç, bir zamanlar Türkiye'nin gündeminde olan yasama, yürütme ve yargı erkenden sonra "Dördüncü kuvvet medyadır."⁷¹ tartışmalarını hatırlatan bir sosyal medya müdahalesi söz konusudur. DD'nin sac ayaklarından biri olan Sosyal Medya

⁶⁷ TÜİK Kurumsal (tuik.gov.tr) 29.09.2021

⁶⁸ <https://siliconvalley.center/> 27.09.2021

⁶⁹ https://twitter.com/SVI_Center 27.09.2021

⁷⁰ <https://siliconvalley.center/about> 27.09.2021

⁷¹ <https://www.hurriyet.com.tr/yazarlar/musa-dede/dorduncu-kuvvet-medya-40414409> 27.09.2021

enstrümanı acaba bir araç mıdır? Yoksa onu kontrol eden ABD bu devasa boyutu olan sanal dünyayı supranasyonel⁷² bir konumda mı tutmak istiyor? Soruları önemini korumaktadır. Uluslararası arenada kuralları ben koyarım havasına girilmesi mümkün olmakla birlikte ABD tarafından dahi kontrol edilememesi halinde yaşanacak olanların ihtimali Pirelli lastiklerinin sloganını akla getirmektedir; kontrolsüz güç güç değildir, anlamına gelen "Power is Nothing Without Control."⁷³

DD'de rol oynaması kaçınılmaz olan aplikasyonların Sosyal Medya çatısı altında bir araya gelmiş olması onların rollerine odaklanmayı gerektirmektedir. Sosyal networklerin etkisi KD çerçevesinde düşünüldüğünde önümüze birkaç seçenek çıkmaktadır. Twitter örneğinde olduğu gibi bu mecra gündem belirleme gücüne sahiptir. Ontolojik açıdan bir varlık olarak arz-ı endam etmek ve konuşma imkanının sağlanması rol dağılımında belirleyici olmaktadır.

On dokuzuncu yüzyılın ilk yarısı sona ererken insanlık; telgraf gibi yepyeni bir haberleşme teknolojisi olan telgraf icadıyla tanışmıştır. Telgrafın icadından bu yana uluslararası işlerde ve ilişkilerde diplomatik misyonların çalışmalarındaki muazzam değişimin ve dönüşümün temelinde yatan şey internet teknolojisidir ve buna bağlı olarak ihdas edilen sosyal ağlardır. Tarihin akışında her daim birincil stratejik kaynak olan bilgi oldukça bereketlenmiş ve akademik faaliyetlerin başat gücü olmuştur. İçinde bulunduğumuz ve içeriğindeki şiddetli bilgi sarmalıyla sürekli yaşanan baş döndürücü gelişmelerin zihinlerimizi zorladığı yüzyılın başında, kalıcı ve merkezi olmayan bu bilgi üretimi çağında; yalnızca yeni teknolojiler ve güçlü algoritmalar sürekli büyüyen bu veri yığını düzenleyebilecek ve yapılandırabilecektir.⁷⁴

⁷² <https://tr.instela.com/supranasyonel--1165534> 27.01.2021

⁷³ <https://www.pirelli.com/global/en-ww/life/power-is-nothing-without-control-celebrates-25-years> 27.09.2021

⁷⁴ http://www.institut-gouvernance.org/docs/diplomatie_et_gouvernance_num_rique_le_laboratoire_am_ricain.pdf

Thomas Gomart'ın Dijital Diplomasi adlı makalesinde yer alan görüşüne göre dijital teknoloji, uzun süredir yalnızca devletlerin elinde olan gücün tüm sosyal aktörlere yayılmasını hızlandırmaktadır ve bilgi devrimi, özellikle veri iletim maliyetlerindeki olağanüstü azalmasından sonra uluslara bireysel veya toplu olarak kendi içeriklerini gerçek zamanlı olarak yayınlama olanağı sunulmasıyla açıklanabilmektedir⁷⁵. Böylece güç olgusunun taksimi, halkçılık ve açıklık seviyesiyle beraber dış siyasaların dezenformasyon ve manipülasyon başlıklı müzakereleri de ivmelenmektedir. Devletlerin dış işleri temsilcileri şahıslarını daha özgür hissederek âdem-i merkezîyetçi kılan ve kutsallaştıran bu yeni atmosfere uyum sağlama konusunda çok daha istekli bir görüntü vermektedirler.

Washington ve San Francisco-Palo Alto eksenini arasındaki bu yeni nesnel ittifak- üniversiteler, yeni kurulan şirketler ve yatırımcıları bir araya getiren bir ekosistem sayesinde Silikon Vadisi'ni yapılandırmaktadır. 2011 yılında başlatılan Arap-Baharı bu ekosistemin test edildiği bir olaylar zinciri olmuştur. Mısır'daki devrim ve karşı devrim bunun örneklerinden biridir. ABD Dışişleri Bakanlığı'nın uluslararası politikası, en iyi bilinenleri itibarıyla Twitter, Facebook ve Google web olan yeni özel diplomatik araçlarının teknolojik yetenekleriyle uyumlu hale gelmiştir. 1980'lerde Hollywood endüstrisi tarafından dünya çapında popüler hale getirilen Coca-Cola, Walt Disney, McDonald gibi Amerikan şirketleri Amerikan değerlerinin yayılmasından ve bu kültüre tüm dünyada güçlü bir bağlılığın sürdürülmesinden sorumlu olmuştur. Bu yumuşak güç heyûlâ⁷⁶sı yirmi birinci yüzyılın başında akıllı bir güce dönüşmüştür. Kaliforniya İnternet devlerinin araçları ve bilgisayar programları, bu bireysel zekâyı kolektif ve daha güçlü hale getirmek için geliştirmeyi ve birleştirmeyi mümkün kılmıştır. Bu, gücün yatay olarak yeniden dağılımına neden olan, hiyerarşiyi ve dikey yönetim kavramını bozan, neredeyse birleşik bir dünya ihdas ederken herhangi bir merkezinin olmaması dağıtık bir anlayışı ortaya koyar.⁷⁷

⁷⁵ https://www.ifri.org/sites/default/files/atoms/files/ifri_gomart_10-01_2013_revuedesdeuxmondes_diplomatie_numerique.pdf

⁷⁶ <https://islamansiklopedisi.org.tr/heyula> 28.09.2021

⁷⁷ http://www.institutgouvernance.org/docs/diplomatie_et_gouvernance_num_rique_le_laboratoire_am_ricain.pdf

Stratejik bir araç olarak sosyal ağlar, küresel ölçekte hiper yerel penetrasyona izin verir. Onlar artık Washington'un iç ve dış stratejik planının ayrılmaz bir parçası. Hem Dışişleri Bakanlığı hem de istihbarat teşkilatları için sosyal ağlar, hem devlet düşmanlarına ait ağların gözetimi ve siber sızma operasyonlarının hem de stratejik destekleyici görüşlerin viral hale getirilmesini değerlendirmek için temel yeni bir araçtır.⁷⁸

Böylece, Barack Obama'nın Haziran 2009'da yaptığı Kahire konuşması⁷⁹, Müslüman topluluklar tarafından kullanılan sosyal ağlarda benzeri görülmemiş bir Amerikan diplomat varlığı aracılığıyla daha önce hiç olmadığı kadar kamuoyunda dalga halinde yayılmıştır. Bunun dijital diplomasiyle olan ilişkisini Joan Tiloine ve Olivier de Gandt Diplomasi ve Dijital Yönetim: Amerikan Laboratuvarı adlı makalelerinde şöyle açıklamışlardır;

"Dışişleri Bakanlığı tarafından istihdam edilen bir avuç ABD'li diplomat, başkanlık konuşmasını birkaç dilde aktardı. Washington, bu ölçekte ilk kez benzersiz bir yapılandırılmış ve kanıtlanmış dijital hükümet ekibini de görevlendirdi. Bush yönetimi altında kurulan Dijital Sosyal Yardım Ekibi (DOT) İran, Orta Asya ve Arap ülkelerinden gelen on kişiden müteşekkil ABD vatandaşından oluşuyor. Görevleri: açıklamak, aynı zamanda Amerikan dış politikasını savunmak ve dijital bölgelerdeki dezenformasyona karşı koymak. Sosyal ağlarda ve forumlarda bu dijital memurların kendi hesapları var. Kimliklerini, işverenlerinin kimliğini ortaya koyuyor olmasıyla birlikte Rus, Çinli, Suriyeli meslektaşları ve devlet dışı kuruluşların bilgisayar korsanları (hacktivistes) kimliklerini saklandıklarında yüzleri açıkta ilerliyorlar veya mesajlarına daha fazla etki sağlamak için çok sayıda alternatif kimlikle ortaya çıkıyorlar."⁸⁰

⁷⁸ GOUV_EN_REV_BAG.pdf (institut-gouvernance.org) 28.09.2021

⁷⁹ <http://news.bbc.co.uk/2/hi/americas/8082862.stm> 28.09.2021

⁸⁰ GOUV_EN_REV_BAG.pdf (institut-gouvernance.org) 28.09.2021

Obama Yönetimi Dışişleri Bakanı Hillary Clinton⁸¹ şeffaflık iddiasıyla bu yeni tarz kamu diplomasisini döneminde ön planda tutmuştur. Arap devrimleri tüm şiddetiyle devam ederken, sosyal medyayı insan haklarıyla bir görerek, Şubat 2011'de İnternet özgürlüğü üzerine yaptığı konuşmada⁸² özellikle vurgulayıp: "Ayrıca dünyanın dört bir yanındaki insanlarla sohbetimizi sürdürmeye kararlıyız. Geçen hafta, Fransızca ve İspanyolcadakilere ek olarak Arapça ve Farsça olarak Twitter yayınlarını başlattık. Benzerlerine ÇinceRusça ve Hintçe başlayacağız. Bu, hükümetlerin engellemediği bir bağlantının olduğu her yerde insanlarla gerçek zamanlı iki yönlü konuşmalar yapmamızı sağlıyor." demiştir. Edison'un icadında olduğu gibi elektriksiz nasıl medeniyeti yaşatmak mümkün değil ise, internet olmadan olmaz diyerek Fransız ihtilalindeki liberteégalité, fraternitévurgusuna atıfla interneti hürriyetle bağdaştırmıştır. Osmanlı'nın zevale ererken II. Meşrutiyet devrinde İttihat ve Terakki⁸³ hareketinin de sloganı olan hürriyet, müsavat, uhuvvet parolası mirası olan Orta Doğu devletlerinin yeniden kaosa sürüklenmesinde internet özgürlüğüyle ve şeffaflık iddiasıyla diriltiştir.

ABD'nin DD'yi Batı'nın dışındaki coğrafyada yer alan zayıf devletler üzerinde manipülasyon aracı olarak kullanmasının ipuçlarının taşıyan konuşmasının sonuç bölümünde Clinton meseleyi şöyle bağlamıştır;

"Mısır'da bir yürüyüş düzenlemek için sosyal medyayı kullanan protestoculara interneti açık tutmak istiyoruz. Üniversite öğrencisi, yurtdışında geçirdiği dönemin aile fotoğraflarını e-postayla gönderiyor. Vietnam'daki avukat yolsuzluğu ortaya çıkarmak için blog yazıyor. Kenya'daki küçük işletme sahibi, kârını yönetmek için mobil bankacılığı kullanıyor. Çin'deki filozof, tezi için akademik dergileri okuyor. Brezilya'daki bilim adamı, deniz aşırı meslektaşlarıyla gerçek zamanlı olarak veri paylaşıyor ve dünya çapında her gün sevdikleriyle iletişim kurmak, haberleri takip etmek, işlerini yapmak ve dünyalarını

⁸¹ <https://www.whitehouse.gov/about-the-white-house/first-families/hillary-rodham-clinton/> 29.09.2021

⁸² https://www.eff.org/files/filenode/clinton_internet_rights_wrongs_20110215.pdf 29.09.2021

⁸³ <https://islamansiklopedisi.org.tr/ittihat-ve-terakki-cemiyeti> 29.09.2021

şekillendiren tartışmalara katılmak için internete giren milyarlarca insan benzer yoldan ilerliyor. İnternet özgürlüğü, çok çeşitli insan etkileşimleri için bir platform olarak kalmasını sağlamak için tüm bunların gerçekleştiği alanı savunmakla ilgilidir. Bu, zamanımızın en büyük zorluklarından biridir."⁸⁴

Tarihi bir nitelik taşıyan bu konuşma göstermektedir ki; Arap devrimlerinin internet özgürlüğü bağlamındaki sosyal medya devrimleri kısılcımla tutuşturabilmektedir. O dönemde Amerikan dış politikasının DD aktörü olan Alec Ross⁸⁵ teknoloji politikası uzmanı olarak Clinton'un kıdemli danışmanlığını üstlenmiştir. Son teknoloji çağında istikrarlı bir şekilde demokrasi yanlısı olan siber protestocular bu vd. devrimlerin dinamosu olarak misyoner vazifesi üstlenmişlerdir. Dijital diplomasisi, özellikle kuşatılmış liderlerin kesme girişimlerine rağmen, Web'in kusursuz bir şekilde sürdürülmesini sağlamaktan ibaretti.⁸⁶

İnternet, uluslararası işler ve ilişkilerin hareket alanı olan dünya sisteminin sinir ağı ya da diğer bir deyişle nöral ağı haline gelmiştir. Devletlerin dijital diplomasiyi geliştirmek için gösterdikleri çabalara dikkat çekmek, doğal olarak, bunların egemen konularda Web'in parçalanmasını mı yoksa tam tersi yönetim konularında çoğulculuk ilkesinin farkındalığını mı vadettikleri o konuya ilgiyi tetikler ve araştırmalara kapı aralar. Cevap akletmeyi parçalı bir yapıya evirmekle mümkün görünmektedir. Şöyle de denilebilir; bilgi yönetimi, teknoloji politikası ve manipülasyon Dijital Diplomasiye yön vermektedir. Foreign Policy⁸⁷ dergisinden Rebecca MacKinnon⁸⁸'un Assange Çağında İnternet Özgürlüğü başlıklı ve "Mısırlı Facebook kullanıcılarından WikiLeaks'e ve Çin'in Büyük Güvenlik Duvarına kadar, Dışişleri Bakanlığı'nın açık bir küresel İnterneti teşvik etme çabaları çok daha karmaşık hale geldi."

⁸⁴ https://www.eff.org/files/filenode/clinton_internet_rights_wrongs_20110215.pdf 29.09.2021

⁸⁵ <https://www.kcl.ac.uk/people/alec-ross> 29.09.2021

⁸⁶ GOUV_EN_REV_BAG.pdf (institut-gouvernance.org) 29.09.2021

⁸⁷ <https://foreignpolicy.com/> 29.09.2021

⁸⁸ https://www.ted.com/speakers/rebecca_mackinnon 29.09.2021

alt başlıklı yazısına göre; bu olaylar, İnternet'in bir dizi devlet dışı aktörü, tüm hükümetlerin vatandaşlarıyla ilişkilerine meydan okuyacak şekilde nasıl güçlendirdiğini vurgulamaktadır.⁸⁹ Son olarak, Devletlerin kendi aralarında ve diğer paydaşlarla birlikte tercih ettikleri hassas bir yönetim sorunu olduğunu belirtmekte fayda vardır.⁹⁰

Sonuç ve Değerlendirme

Yakaladığı fırsatı başarılı bir şekilde ve öncü olarak değerlendiren Türkiye DD kanalını etkin kullanmaya devam etmektedir. Dünyanın herhangi bir yerinde bir vatandaşı dara düştüğünde sosyal medya aracılığıyla devletin ilgili kurumlarıyla temasa geçerek yardım isteyebilmekte ve memleketine tahliyesi dahil olmak üzere birçok destekten faydalanabilmektedir. Twitter, Facebook, Instagram, WhatsApp, Youtube vb. uygulamalar DD'nin yeniden tanımlanmasına yol açmakla beraber acil çağrı merkezi hassasiyetindedirler. Afganistan'da 2021 Ağustos'unda Taliban'ın ülkeyi tamamen ele geçirmesi sürecinde olduğu gibi devletlerin yumuşak gücü DD kanallarından bir kez daha test edilmiştir.

Dünya'daki birçok ülkede olduğu gibi Türkiye de genç nüfusunun onu sosyal medyada temsil ederken takınacağı pozitif tavırla ve beraberindeki küresel dünyaya yayılan güçlü mesajlarla dijital diplomasi faaliyetlerini kendiliğinden çeşitlendirmektedir. Dış işleri bakanlıkları bu tür PR faaliyetlerini profesyonel anlamda desteklemelidir ve bünyelerinde dijital diplomasi departmanları kurarak kurumsallaşma süreçlerini ABD örneğinde olduğu gibi kısa sürede tamamlamalıdır. Örneğin Twitter birçok açıdan ön plandadır. Twitter kısa ve öz mesajları çok kısa sürede dünyaya yayabilmenin, KD'nin kısa sürede sonuç almasının platformudur.

⁸⁹ <https://foreignpolicy.com/2011/02/17/internet-freedom-in-the-age-of-assange/> 29.09.2021

⁹⁰ https://www.ifri.org/sites/default/files/atoms/files/ifri_gomart_10-01-2013_revuedesdeuxmondes_diplomatique_numerique.pdf 29.09.2021

Öncesinde Jack Patrick Dorsey⁹¹ tarafında yönetilen bu marka; ABD tarihinde Obama'nın ve Trump'ın seçilmesinde kilit bir rol oynamıştır. Twitter'in Elon Musk⁹² tarafından satın alınmasından bu yana Amerikan Siyaseti için ne kadar kritik rol oynadığı ortaya çıkmıştır⁹³.

Twitter uygulamasında diğerlerinden farklı olarak tek seferde maksimum 140 karakter⁹⁴ kullanılabilir. Bu platformun dezavantajların da hesaba katılması gerektir. Eleştirel düşünceyle gelişen bilimsel çalışmaların akılda tutulması gerekmektedir. Burada Cezayir asıllı Fransız şarkıcı Stromae'nin Twitter hakkında carmen⁹⁵ adında bir şarkı yazıp onu bestelemesi anlamlıdır. Onun şarkısında geçen "Plastik gülümsemeler genellikle hashtag⁹⁶ çekimleridir." Cümlesi dijital diplomasinin kullanmış olduğu sosyal medya platformlarının taşıdığı risklere işaret etmektedir.

Toplumların arzuları ve realitedeki yönelimleri konunun uzmanları için önemli doneleri önümüze getirmektedir. Yurtdışı misyonlar, Türkiye'nin TİKA kuruluşunun faaliyetlerinde olduğu gibi; bir ülkenin toplumunda etkili olduğunuz ve olumlu bir imaj ihdas ettiğiniz ölçüde sağlıklı bir iletişim alanını inşa etmek işinde hayati görevleri üstlenmektedirler. Bütün bunların sonucunda alınacak olumlu geri dönüşler uzun vadede ve makro düzeyde karar alma mekanizmalarına kaldıraç etkisi meydana gelmektedir. Türkiye'nin dış politikası analiz edildiğinde çok başarılı örnekler uluslararası ilişkiler tarihinde önemli yer edinmişlerdir.

⁹¹ Jack Dorsey iki şirketinde baş yöneticisidir. Twitter (<https://twitter.com/home>)'in yanı sıra Square (<https://squareup.com/us/en>) şirketinin yöneticisi olarak dijital diplomasinin önemli enstrümanlarının rotasına yön vermektedir. <https://www.biography.com/business-figure/jack-dorsey> 22.09.2021

⁹² <https://twitter.com/elonmusk?> 26.12.2022

⁹³ <https://edition.cnn.com/2022/12/20/tech/elon-musk-twitter-polls/index.html> 26.12.2022

⁹⁴ <https://www.futura-sciences.com/tech/definitions/informatique-twitter-10997/> 22.09.2021

⁹⁵ <https://www.youtube.com/watch?v=UKft0H54INU> 22.09.2021

⁹⁶ <https://help.twitter.com/en/using-twitter/how-to-use-hashtags> 22.01.2021

Kaynakça

Açıklalın Ő. N. 2021. Dijital Diplomasi. Türkiye Belediyeler Birliği (TBB), Ankara.

Bjola C. ve Holmes M. Digital Diplomacy: Theory and Practice. Conelihu Bjola and Marcus Holmes (ed.). New York. Routledge; 2015

Caravelli j. ve Jones N. 2019. Cyber Security: Threats and Responses for Government and Business. Praeger Security International, California

Cihangir, M. Sosyal Medya Devriminin Neo-Politik Boyutları: Panoramik Bir İnceleme. Akademik Araştırmalar ve alışmalar Dergisi, 2020, 12(22): 186-196

Kılıç Y. Hobbes, Locke ve Rouseau'da "Doğa Durumu" Düşüncesi

Kissinger H. Diplomasi. İbrahim H. Kurt (ev.). Türkiye İř Bankası Kültür Yayınları, İstanbul, 2000.

Lequesne C. La diplomatie publique: un objet nouveau? Mondes. Quand la Diplomatie Devient un Exercice Public. 2012. 11: 9-13.

Manor I. The Digitalization of Public Diplomacy. Philip Seib and Kathy Fitzpatrick (ed). Palgrave McMillan Series in Global Public Diplomacy. Switzerland, 2019.

Manor I. 2016. Are We There Yet: Have MFAs Realized the Potential of Digital Diplomacy? Results from a Cross-National Comparison. Diplomacy and Foreign Policy, Brill Publishing, Leiden, Hollanda. Cilt 1, Sayı 2, ss. 1-110

Nonaka I, 1994. A Dynamic Theory of Organizational Knowledge Creation. Institute of Business Research, Hitotsubashi University, Kunitachi, Tokyo, Cilt 5, Sayı 1, ss 14-37.

Nye J. S. Jr. Soft Power: The Means to Success in World Politics. Perseus Books Group's Public Affairs Publishing House, New York, 2004.

Schmidth E ve Cohen J. 2014. Yeni Dijital Çağ İnsanların, Ulusların ve İş Dünyasının Geleceğini Yeni Baştan Şekillendirmek. (Çev.) Ümit Şensoy. Optimist Yayınları, İstanbul. Ss. 324

Surowiec P. ve Manor. I. 2007. Public Diplomacy and the Politics of Uncertainty. Pawel Surowiec, Ilan Manor (ed). Palgrave McMillan Series in Global Public Diplomacy. Switzerland, 2021.

Yağmurlu, A. Halkla İlişkiler Yöntemi Olarak Kamu Diplomasisi. İletişim Araştırmaları 2007. 5(1): 9-38 <http://dergiler.ankara.edu.tr/dergiler/23/1819/19187.pdf>

Yücel G, 2016. Dijital Diplomasi. TRT Akademi Dijital Medya. Ankara. Cilt 1 Sayı 2, ss. 748-760.

Elektronik Kaynaklar

<https://www.bbc.com/turkce/haberler-turkiye-52459231> 26.12.2022

Définition | Twitter | Futura Tech (futura-sciences.com) 29.09.2021

GOUV_EN_REV_BAG.pdf (institut-gouvernance.org) 29.09.2021

How to use hashtags (twitter.com) 29.09.2021

<https://uscpublicdiplomacy.org/page/what-is-pd> 15.09.2021

<https://www.youtube.com/watch?v=KYy42lcwG6Q&t=80s>
15.09.2021

<https://core.ac.uk/download/pdf/35305182.pdf> 19.09.2021

<https://www.youtube.com/watch?v=KYy42IcwG6Q&t=154s>
19.09.2021

<https://dipam.org/yeni-normal-dis-iliskiler-dijital-diplomasi/>
25.09.2021

<https://www.trtworld.com/magazine/turkey-s-speedy-evacuations-amid-the-covid-19-pandemic-35474> 26.09.2021

<https://www.hurriyet.com.tr/yazarlar/musa-dede/dorduncu-kuvvet-medya-40414409> 27.09.2021

<https://tr.instela.com/supranasyonel--1165534> 27.09.2021

<https://www.pirelli.com/global/en-ww/life/power-is-nothing-without-control-celebrates-25-years> 27.09.2021

<https://siliconvalley.center/> 27.09.2021

<https://t.co/dc7SHc05op> 26.12.2022

<https://www.state.gov/> 29.09.2021

<https://hacibayram.edu.tr/iibf-uluslar/akademik-personel-bilgisi?pid=83e5528e-ad15-4a0f-a3ab-2185b5b5b060> 29.09.2021

<https://www.youtube.com/watch?v=KYy42IcwG6Q&t=2781s>
29.09.2021

35305182.pdf (core.ac.uk) 29.09.2021

<https://uscpublicdiplomacy.org/blog/public-diplomacy-gullion-evolution-phrase> 29.09.2021

<https://fletcher.tufts.edu/academics/masters-programs-residential/LLM> 29.09.2021

<https://www.centerforcitizendiplomacy.org/about-us/> 29.09.2021

<https://www.aa.com.tr/en/pg/photo-gallery/8th-anniversary-of-arab-spring-in-tunisia> 29.09.2021

<https://hasbarafellowships.org/israelprogram> 29.09.2021

<https://www.nytimes.com/2011/03/23/world/africa/23times.html/> 29.09.2021

<https://cbddo.gov.tr/hakkimizda/> 29.09.2021

<https://islamansiklopedisi.org.tr/ittihat-ve-terakki-cemiyeti> 29.09.2021

<https://www.kcl.ac.uk/people/alec-ross> 29.09.2021

https://www.eff.org/files/filenode/clinton_internet_rights_wrongs_20110215.pdf 29.09.2021

<https://foreignpolicy.com/2011/02/17/internet-freedom-in-the-age-of-assange/> 29.09.2021

<https://www.futura-sciences.com/tech/definitions/informatique-twitter-10997/> 22.09.2021

TÜİK Kurumsal (tuik.gov.tr) 29.09.2021

(1859) Stromae- carmen (Clip Officiel) - YouTube 29.09.2021